

Αυτοί που πέρασαν από το χωριό μας

Φραγκίσκος Φραγκεσκίδης Ενας μεγάλος διδάσκαλος

Δεν νομίζω να υπάρχει Κυθρεώτης που έζησε τα χρόνια 1932—1937 και που να μη γνώρισε ή να μη άκουσε για ένα μεγάλο υπόδειγμα εκπαιδευτικού που λεγόταν Φραγκεσκίδης.

Εξ' όσων θυμούμαι το 1932 ο μακαρίτης Φραγκεσκίδης είχε πάρει την σκυτάλη της διεύθυνσης του νέου μας δημοτικού σχολείου στην Τσιουμαγιά από τον μακαρίτη Πασικράτη την οποία εκράτησε στα στήθια του χέρια για 5 ολόκληρα χρόνια και ανέβασε με πολλούς κόπους και θυσίες σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Την περασμένη εβδομάδα σε μια προσπάθεια να γνωρίσουμε καλύτερα αυτόν τον μεγάλον δάσκαλο του χωριού μας, επεσκέφθηκα την προσφιλή του κόρη Κα' Θέκλα Κώστα Χριστοφίδη που ζει στη Λευκωσία και η οποία είχε την καλωσύνη να μου δώσει περισσότερα στοιχεία για την ζωή και την δράση αυτής της μεγάλης εκπαιδευτικής προσωπικότητας.

Ο Φραγκίσκος Φραγκεσκίδης κατάγεται από την Λάρνακα και γεννήθηκε στις 19 του Γενάρη του 1888. Ήταν το τρίτο παιδί της οικογένειας του Πέτρου Φραγκεσκίδη που γεννήθηκε στο Δάλι και που αργότερα μετοίκησε στη Λάρνακα. Ο Πέτρος, ο πατέρας του, είχε πέντε παιδιά. Τον Παύλον, τον Λούκαν, τον Φραγκίσκον για τον οποίο θα ασχοληθούμε στο σημείωμα μας, τον Λοΐζον (ιδρυτή του γνωστού οίκου Λ. Π. Φραγκεσκίδη και Υιοί Λτδ) και την Ευδοκία. Ο Πέτρος μόρφωσε σχεδόν όλα τα παιδιά του και όλα πήραν μια ξεχωριστή θέση στη κοινωνία μας.

Ο Φραγκίσκος από μικρός έδειξε μεγάλη κλίση προς τα γράμματα και ο πατέρας του όταν τέλειωσε το δημοτικό σχολείο τον έστειλε στο Σχολαρχείο της Λάρνακας το οποίο απεφοίτησε με βαθμό άριστα. Ταυτοχρόνως με τη φοίτηση του στο σχολαρχείο, ο Φραγκίσκος ασχολείτο με την εκμά-

θηση ξένων γλωσσών, κυρίως της Γαλλικής και Αγγλικής τις οποίες έμαθε αρκετά καλά με την βοήθεια ξένων οικογενειών που ζούσαν τότε στη Λάρνακα.

Ακολουθώς ο Πέτρος έστειλε τον Φραγκίσκο στη Λευκωσία όπου παρακολούθησε το Παγκύπριο Διδασκαλείο για δυο χρόνια. Όταν απεφοίτησε του Διδασκαλείου προσελήφθη σαν δημοδιδάσκαλος και εργάσθηκε πολύ ευσυνείδητα στα χωριά Λεύκαρα, Α' Αφωτία και Κάτω Δρύ.

Όμως το ανήσυχο μυαλό του αγαπημένου μας δασκάλου δεν του επέτρεψε να συνεχίσει την σταδιοδρομία του στην Κύπρο., Ήθελε από μικρός να γνωρίσει και άλλους κόσμους. Άκουσε πολλά για τους ξενητεμένους Κυπρίους και άλλους Έλληνες που ζούσαν στην Αίγυπτο και απεφασίσε μια μέρα να επιδιώξει διορισμό στο Ελληνικό ημιγυμνάσιο της Ισμαηλίας. Εκεί ανάμεσα σε πολλούς υποψηφίους τα κατάφερε, με την αξία του βέβαια, να προσληφθεί σαν υποδιευθυντής για να προαχθεί σε

ένα χρόνο σε διευθυντή του σχολείου.

Στο σχολείο αυτό εργάστηκε πολύ σκληρά για τέσσερα ολόκληρα χρόνια και άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις. Ομως επηρεασμένος ίσως από την μητέρα του - ο πατέρας του είχε εν τω μεταξύ αποθάνει - η οποία τον ήθελε κοντά της απεφάσισε να διακόψει την παραμονή του στην Αίγυπτο για να συνεχίσει την σταδιοδρομία του στην Κύπρο.

Όταν επέστρεψε στη Κύπρο ο μακαρίτης Φραγκεσκίδης αρχικά εργάστηκε στο Δάλι για ένα χρόνο και ύστερα πήγε στην Αραδίππου όπου εργάστηκε σαν διευθυντής του δημοτικού σχολείου εκεί για εννέα χρόνια. Από την Αραδίππου μετετέθη στη Κυθρέα, που όπως αναφέραμε και προηγουμένως, εργάστηκε πέντε χρόνια. Ακολούθως μετετέθηκε στο Παραλίμνι, στη Ζώδια, στη Λάρνακα για να καταλήξει στον Αγιο Κασσιανό της Λευκωσίας από όπου και αφυπηρέτησε.

Από προσωπική εμπειρία αλλά και από έρευνες που μπόρεσα να κάμω στα χωριά και στις πόλεις που δίδαξε ο μακαρίτης Φραγκεσκίδης φαίνεται πως ο άνθρωπος αυτός είχε μια χάρι που δημιουργούσε κάποιον είδος αναγέννησης στο σχολικό περιβάλλον που εκκαλείτο να εργασθεί. Ήταν δημοκράτης, πραγματικός φίλος των πτωχών και έξυπνων μαθητών και δίδασκε σε όλη του την ζωή την αγάπη και την σκληρή και τίμια εργασία. Όλα τα καλά, μας έλεγε, ξεκινούν από αυτές τις αρχές.

Ο ίδιος, παρόλες τις υποχρεώσεις του, έβρισκε μερικές ελεύθερες ώρες για να ασχοληθεί με την συγγραφή σχολικών βιβλίων για τις ανώτερες τάξεις των δημοτικών σχολείων. Γιατί εκτός της γνωστής γραμματικής, που έγραψε, ο Φραγκεσκίδης έγραψε τρία βιβλία Πρακτικής Αριθμητικής τα οποία είχαν μεγάλη απήχηση μεταξύ του διδασκαλικού κόσμου της εποχής εκείνης.

Ασχολείτο επίσης με τη μετάφραση διηγημάτων από τα Γαλλικά. Σ' αυτό τον βοήθουσε πάρα πολύ η κόρη του Θέκλα που ήξερε πολύ καλά την Γαλλική. Έκαμνε επίσης μεγάλη συναναστροφή με μαθητές του μερικούς από τους οποίους τους θεωρούσε σαν τους καλύτερους του φίλους. Μας προσκαλούσε δε από καιρό σε καιρό στο σπίτι του και μας δίδασκε αυτά που ο ίδιος πίστευε. Μας έλεγε για παράδειγμα για την υπομονή που ξέρεi να νικά όλες τις

δυστυχίες, για το προσώπειο της προσποίησης που δεν διαρκεί πολύ γιατί σύντομα τους ανακαλύπτουμε κείνους που το φοράνε και τους ξεγυμνώνουμε και άλλα πολλά. Μας μιλούσε για την τιμή που ξέρεi να παίρνει κίνηση και ψυχή από τα έργα της σεμνής και απλής ζωής και που η αξία της είναι απεριόριστη. Μας έλεγε τακτικά το ρητό «Η τιμή, τιμή δεν έχει και χαρά σε κείνο που την έχει» και μας υπενθύμιζε ότι ο άνθρωπος πείθεται πιο εύκολα με το παράδειγμα παρά με την γλώσσα.

Όμως πιο πολύ απ' όλα μας μιλούσε για την αγάπη η οποία ξέρεi να σέρνει μαζί της όλες τις αρετές του κόσμου. Γιατί με την αγάπη, όπως μας έλεγε, μπορείς να ανθέςεις την πείναν, την δίψαν, τους διωγμούς και όλους τους κινδύνους. Με την αγάπη όλα μας φαίνονται εύκολα και δεν αισθανόμεθα ούτε κόπους, ούτε θυσίες, ούτε κινδύνους. Η αγάπη προς τους συνανθρώπους μας, μας έλεγε, δίδει υγεία στο σώμα, ζωή στα παιδιά μας, ειρήνη και ομόνοια στο σπίτι και στην κοινωνία ολόκληρη που ζούμε.

Με αυτά τα διδάγματα δεν είναι τυχαίο γιατί μερικοί από τους μαθητές του διέπρεψαν στη ζωή τους, είτε ευρίσκοντο στο εμπόριο ή στη βιομηχανία ή σε άλλους τομείς.

Ο Φραγκεσκίδης πέθανε το 1970 σε ηλικία 82 χρονών αφήνοντας πίσω του τις καλύτερες αναμνήσεις σε αυτούς που τον γνώρισαν. Σε όλη του την ζωή ήταν πάντοτε αισιόδοξος και ουδέποτε φοβήθηκε τον θάνατο. Θυμάμαι την τελευταία φορά που τον συνάντησα στη Λευκωσία το 1968 στο κατάστημα του γαμβρού του Κού Κώστα Χριστοφίδη και μου είπε πως ήταν 80 χρονών του ευχήθηκα να τα εκατοστήσει, εκείνος με ευχαρίστησε και μου είπε πως πρέπει πάντα να θυμούμαι πως το γήρας είναι το λαμπρότερο και γλυκύτερο προϊόν της ανθρώπινης φύσης.

Πάντοτε όταν τον συναντούσα είχα την συνήθεια να τον ρωτώ αν θυμόταν το χωριό μας. Η απάντηση του ήταν σχεδόν πάντοτε στερεότυπη. Τι λές Ανδρέα μου έλεγε. Είναι δυνατό να ξεχάσω το πιο όμορφο χωριό της Κύπρου. Είναι δυνατό να ξεχάσω εκείνη την ωραία τοποθεσία του δημοτικού σας σχολείου, τον σχολικό σας κήπο, τον Αγιο Δημητριάνο, τον Κεφαλόβρουσο, την επιβλητική βλάστηση, τους νερόμυλους και την εργατικότητα των κα-